

Alina NELEGA

Amaliile mele

Amalia respiră adânc este cel mai surprinzător text al meu – și mă refer la destinul său, nu la calitatea lui. Sincer, nu știu de ce publicul e așa de îndrăgostit de *Amalia*... poate e un triumf tăcut al poeziei. Dar pentru mine, bucuria pe care mi-o aduce această monodramă e un premiu pentru suferința scriitorului, de a rememora și împărtăși. Am urât atât de tare comunismul, încât *Amalia*... e o dulce răzbunare. Faptul că am putut s-o scriu, face suportabil trecutul și îi dă, oarecum, un sens.

La aproape cinci ani de la premiera radiofonică (și nominalizarea pentru cel mai bun spectacol radiofonic, la Galele UNITER), textul continuă să fie citit și montat în România și în afara ei. La început, și în spectacolul în care evoluează atât de distins și delicat Monica Ristea-Horga – dar și după lectura de la Odeon, în interpretarea caldă și duios tragicomică a Dorinei Lazăr, am înțeles dreptul publicului la identificare și memorie, ochii umezi și reacțiile din culise. Am înțeles și priza în culturile care au gustat experiența comunistă, faptul că a fost tradus și citit sau reprezentat în engleză, maghiară, germană, cehă și polonă. De curând, și în franceză.

Monica RISTEA-HORGA



Raina von WILDENBURG, New York





Malgorzata LIPMANN în *Amalia respiră adânc*.
Regia: Natalia Softysik, Club Chłodna, Varșovia (14 martie 2008).

Dar nu am scontat pe succesul spectacolului de la Teatrul ACT, pe faptul că media de vârstă a spectatorilor depășește cu puțin timpul trecut de la '89 încoace, nici pe aprecierea pe care a dobândit-o extrem de talentata actriță Cristina Casian (excelent condusă de colega ei de generație, regizoarea Mariana Cămărășan și bine susținută de scenografia vivace a Alexandrei Penciu). La fel de mult m-a surprins reacția relativ recentă (2 februarie) a publicului american de la New York Tisch School of the Arts, în al doilea *reading* american, care a avut loc în Festivalul *hotINK*. Au avut reacții pe care eu nu le-am văzut decât la români... e drept că și actrița, Raina von Wildenburg, este excepțională, iar regizoarea, Tea Alagic, o bosniacă extrem de talentată, a înțeles imediat miza și nu s-a oprit la suprafețe.

Nu vreau să uit niciodată să menționez, în orice apariție publică legată de acest text, faptul că am scris *Amalia...* pentru prietena mea, Monica Ristea-Horga, o actriță excepțională, un mare talent și un om extraordinar! Cu toate acestea, când am scris textul, nu m-am gândit la ea ca persoană, ci la mecanismele ei de scenă, pe care le cunosc destul de bine, fiindcă am lucrat cu ea. Cred că la asta folosește „a scrie pentru actor” – cunoașterea mecanismelor de expresie ale actorului talentat te poate inspira și îți luminează drumul, ca dramaturg. La fel s-a întâmplat și cu alte texte, cu *Hess*, pe care l-am scris pentru Nicu Mihoc sau cu *Kamikaze*, text dedicat unei alte minunate actrițe, plină de energie și cu o detentă artistică excepțională: Elena Pirea.

Toate actrițele care au interpretat-o pe *Amalia...* mi-au dezvăluit lucruri foarte interesante despre personaj – de la motivații care îmi rămăseseră ascunse chiar și mie, la locuri poetice pe care nu le-am prevăzut. Dar un lucru uimitor este că acest personaj a fost interpretat de actrițe de vârste diferite: de la 20 la 60 de ani. Și a funcționat, în compoziție, ca și în vârsta reală, la fel de firesc.

Uneori mă întreb care e misterul acestui text, de altfel modest și realmente lipsit de ambiții, de ce trece cu succes atâtea granițe (geografice, dar și estetice). Poate datorită influenței pe care o au în imaginarul uman – și l-au avut mereu, din păcate, de la Platon la Marcuse – *utopiile negative* – domeniu în care secolul XX și Europa au bătut orice record. Și vorbesc, desigur, de nazism și comunism. Cel dintâi este aparent mai îndepărtat de noi și cu siguranță mai bătut ca tematică și subiecte, dar aștept momentul când un regizor va înțelege că *Amalia* și *Hess* sunt de fapt două fețe ale aceleiași monede și le va reuni într-un singur spectacol.

E adevărat că, în general, pentru regizori, monodrama nu este o miză. Ea este acceptată în teatru ca gen oarecum experimental. Și, implicit, marginal. Deși (sau poate tocmai pentru că), la început, până la introducerea de către Thespis a celui de-al doilea personaj, teatrul a fost monodramă. Am scris monodrame căutând în primul rând experimentul la nivel personal. Proiectul *underground* de la Teatrul Ariel din Târgu Mureș are tocmai această dimensiune. Iar eu mi-am propus niște studii de personaje, pe urmă ele, personajele, au prins aripi. Și nu am vrut să am miza unei „piese de teatru”. Voiam doar să mă joc puțin.